

Határozatok Tára

PAOLO MENGOZZI
FŐTANÁCSNOK ÁLLÁSFOGLALÁSA
Az ismertetés napja: 2015. szeptember 10.¹

C-215/15. sz. ügy

**Vasilka Ivanova Gogova
kontra**

Ilia Dimitrov Iliev

„Valamely tagállam bíróságainak szülői felelősséggel kapcsolatos joghatósága — 2201/2003/EK rendelet — A szülők közötti, a gyermekük külföldre utazásának lehetőségével és részére személyazonosító okmányok kiállításával kapcsolatos jogvita — 1. cikk, (1) bekezdés — Polgári ügy fogalma — 2. cikk, 7. pont — Szülői felelősség fogalma — 12. cikk — Az alperes perbebocsátkozásának hiánya — A joghatóságnak a bíróság által hivatalból kirendelt alperesi ügygondnok általi vitatása hiánya”

1. A jelen ügyben a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet² tárgyi hatályát illetően kérnek állásfoglalást a Bíróságtól. Ez az ügy lehetővé fogja tenni számára, hogy pontosítsa azon ítélkezési gyakorlatát, amely az e rendeletnek a valamely tagállam jogában a közjog hatálya alá tartozó intézkedésekre való alkalmazhatóságára vonatkozik.

2. Ez az ügy mindenekelőtt alkalmat ad majd a Bíróságnak arra, hogy állást foglaljon a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése szerinti, azon tagállam bíróságának szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóságában való megállapodásról, amely tagállamhoz a gyermeket szoros kötelék fűzi. A Bíróságnak itt arról kell döntenie, hogy úgy tekinthető-e, hogy a távolmaradó fél a bíróság joghatóságát e rendelkezés értelmében elfogadta, amennyiben e felet a bíróság által kirendelt képviselő képviseli, és e képviselő a bíróság joghatóságát nem vitatta. Ezt a kérdést a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet³ keretében már vizsgálták, a 2201/2003 rendelet keretében azonban nem.

1 — Eredeti nyelv: francia

2 — HL L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítés: HL 2013. L 82., 63. o.

3 — HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o. és HL 2011. L 124., 47. o.

I – Jogi háttér

A – Az uniós jog

3. A 2201/2003 rendelet 1. cikke értelmében:

„(1) Ezt a rendeletet a bíróság jellegétől függetlenül az alábbiakkal kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni:

- a) [...];
- b) a szülői felelősség megállapítása, gyakorlása, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése.

(2) Az (1) bekezdés b) pontjában említett ügyek különösen a következőkkel foglalkoznak:

- a) felügyeleti jog és kapcsolattartási jog [helyesen: láthatási jog];
- b) gyámság, gondnokság és hasonló intézmények;
- c) a gyermek személyének, illetve vagyonának gondozásával megbízott olyan személyek vagy szervezetek kijelölése és feladatai, amelyek képviselik vagy támogatják a gyermeket;
- d) a gyermek nevelőszülőknél való elhelyezése vagy intézményi gondozásba helyezése;
- e) a gyermek védelmét célzó intézkedések a gyermek vagyonának kezelésével, megóvásával vagy rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban.

(3) Ez a rendelet nem alkalmazható:

- a) szülő-gyermek viszony [helyesen: származás] megállapítására vagy vitatására;
- b) örökbefogadásra vonatkozó határozatokra, örökbefogadást előkészítő intézkedésekre vagy az örökbefogadás érvénytelenítésére, illetve visszavonására;
- c) a gyermek családi nevére és utóneveire;
- d) a nagykorúvá válásra;
- e) a tartási kötelezettségre;
- f) a célvagyonra (trust) és az öröklésre;
- g) gyermekek által elkövetett bűncselekmények eredményeként tett intézkedésekre”.

4. A 2201/2003 rendelet 2. cikkének 7. pontjában szereplő meghatározás szerint a „szülői felelősség” „egy gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi jog és kötelesség, amelyet valamely természetes vagy jogi személy határozat, jogszabály hatálya, illetve jogilag kötelező megállapodás útján [helyesen: alapján] gyakorol. A szülői felelősség magában foglalja a felügyeleti jogot és a láthatási jogot is.”

5. A „láthatási jogot” a 2201/2003 rendelet 2. cikkének 10. pontja úgy határozza meg, hogy az „különösen a gyermek korlátozott időre való elvitelének joga a szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre”.

6. A 2201/2003 rendelet 8. cikke szerint:

„(1) Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésekor [helyesen: a bírósághoz fordulás időpontjában] az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.

(2) Az (1) bekezdést a 9., 10. és 12. cikk rendelkezéseire figyelemmel kell alkalmazni.”

7. A 2201/2003 rendelet 12. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „[a] házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelemben a 3. cikk alapján joghatósággal rendelkező tagállam bíróságai akkor rendelkeznek joghatósággal az adott kérelemmel összefüggő, szülői felelősségre vonatkozó ügyekben is, amennyiben:

a) legalább az egyik házastárs a gyermekkel kapcsolatos szülői felelősséget gyakorol;

és

b) a házastársak és a szülői felelősség gyakorlói kifejezetten vagy más egyértelmű módon elfogadták a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének [helyesen: a bírósághoz fordulás] időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja.”

8. A 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése rögzíti, hogy „[v]alamely tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek a szülői felelősséggel kapcsolatban az (1) bekezdésben említett eljárásoktól eltérő eljárások esetében is, amennyiben:

a) a gyermeket szoros kötelék fűzi az említett tagállamhoz, különösen, ha a szülői felelősség jogosultjainak egyike szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik az adott tagállamban, vagy a gyermek az adott tagállam állampolgára;

és

b) az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének [helyesen: a bírósághoz fordulás] időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja.”

B – *A bolgár jog*

9. A bolgár családjogi törvény (Semeen kodeks, a továbbiakban: SK) 127a. cikke szerint:

„(1) A gyermekek külföldre utazása és személyazonosító okmányok e célból történő kiállításával kapcsolatos kérdésekben a szülők közös megállapodással döntenek.

(2) Amennyiben a szülők nem tudnak a fenti bekezdés szerinti közös megállapodásra jutni, a köztük fennálló jogvita tekintetében a gyermek mindenkori lakóhelye szerint illetékes Rayonen sad ^[4] jár el.

(3) A bíróság előtti eljárás az egyik szülő kérelmére indul meg. A bíróság meghallgatja a másik szülőt is, kivéve ha az érvényes indok nélkül nem jelenik meg. A bíróság a bizonyítást hivatalból is elrendelheti.

(4) A bíróság elrendelheti a meghozott határozat előzetes végrehajtását”.

4 — A Rayonen sad az elsőfokú bíróság.

10. A bolgár személyazonosító okmányokról szóló törvény (Zakon za balgarskite dokumenti za samolichnost/za balgarskite lichni dokumenti, a továbbiakban: ZBLD) 45. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a kiskorú útlevelének kiállítása iránti kérelmet a kiskorú szüleinek személyesen kell benyújtaniuk.

11. A ZBLD 76. cikkének 9. pontjával összefüggésben értelmezett 78. cikkének (1) bekezdése értelmében az igazságügyi miniszternek, vagy adott esetben valamely általa felhatalmazott személynek lehetősége van megtiltani a gyermek Bolgár Köztársaságból történő kiutazását, ha nem mutatják be szülőknek a gyermekük külföldre utazásához való, közjegyző által hitelesített írásbeli hozzájárulását.

12. A bolgár polgári perrendtartás (Grazhdanski protsesualen kodeks, a továbbiakban: GPK) 47. cikke szerint:

„(1) Ha az alperes nem lelhető fel az aktában szereplő lakcímen, és nem található olyan személy, aki kész átvenni a kézbesítést, a kézbesítő értesítést függeszt ki az érintett lakásajtájára vagy postaládájára; ha ezekhez nem fér hozzá, akkor az ingatlan bejáratára vagy közeli, jól látható helyre függeszti ki az értesítést. Ha a kézbesítő hozzáfér a postaládához, akkor oda is bedobja az értesítést.

(2) Az értesítésen fel kell tüntetni, hogy az iratokat a bíróság hivatalánál (ha a kézbesítést bírósági alkalmazott vagy bírósági végrehajtó végezte) vagy a polgármesteri hivatalnál (ha a kézbesítést önkormányzati alkalmazott végezte) helyezték el, és hogy azok az értesítés napjától számított két héten belül átvehetők.

(3) Ha az alperes nem veszi át az iratokról készült másolatokat, a bíróság kötelezi a felperest, hogy adjon tájékoztatást az alperes bejelentett lakcíméről, kivéve a 40. cikk (2) bekezdésében és a 41. cikk (1) bekezdésében foglalt eseteket, amelyekben az értesítést az aktához kell csatolni. Ha a megadott cím nem egyezik meg a fél állandó vagy ideiglenes lakcímével, a bíróság elrendeli az állandó vagy ideiglenes lakcímmre, az (1) és (2) bekezdésben foglaltak szerinti módon történő kézbesítést.

(4) Ha a kézbesítő megállapítja, hogy az alperes nem tartózkodik a megadott lakcímen, a bíróság kötelezi a felperest, hogy az értesítés (1) bekezdés szerinti kifüggesztésétől függetlenül adjon tájékoztatást az alperes bejelentett lakcíméről.

(5) Az iratokat a bíróság hivatalánál, illetve a polgármesteri hivatalnál történő átvételre nyitva álló határidő lejártakor kézbesítettnek kell tekinteni.

(6) A kézbesítés szabályszerűségének megállapítását követően a bíróság elrendeli, hogy a kézbesítést csatolják az aktához, és a felperes költségére ügygondnokot rendel ki.”

II – A tényállás, az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13. A bolgár állampolgárságú felperes Olaszországban él, ahol több éven át együtt élt a szintén bolgár állampolgárságú Ilia Dimitrov Iliével. 2004. november 2-án lányuk született.

14. A felperes és I. D. Iliev különváltak. A felperes lányával Milánóban él, ahol a felperes biztos állással rendelkezik, és ahol a gyermek az általános iskola negyedik osztályában tanul. I. D. Iliev szintén Olaszországban él, ahol biztos állással rendelkezik. Lányával két-három hetente találkozik.

15. A gyermek bolgár állampolgársággal rendelkezik. Részére bolgár útlevelet állítottak ki, amely 2012. április 5-ig volt érvényes. I. D. Iliev azonban nem biztosította a szükséges támogatást ahhoz, hogy lányának útlevelét meghosszabbítsák.

16. A felperes ezért az SK 127a. cikke szerint arra irányuló kérelemmel fordult a Rayonen sad – Petrichhez (petrichi kerületi bíróság), hogy rendezze a szülők között a lányok külföldre utazására és az ehhez szükséges személyazonosító okmányok kiállítására vonatkozóan fennálló nézeteltérést azáltal, hogy pótolja az apa hiányzó hozzájárulását.

17. Mivel a Rayonen sad megállapította, hogy teljesülnek a GPK 47. cikkének (6) bekezdése szerinti feltételek, az apa részére az őt távollétében helyettesítő képviselőt rendelt ki azt követően, hogy a felperes kifizette a képviselő Rayonen sad által megállapított díjazását. Az apát távollétében helyettesítő képviselő nem vitatta a bolgár bíróság jogvita tekintetében fennálló joghatóságát.

18. 2014. november 10-i végzésével a Rayonen sad – Petrich a keresetet mint elfogadhatatlant elutasította. A Rayonen sad a jogvita tekintetében megállapította joghatóságának hiányát, és megszüntette az eljárást. Megállapította, hogy mivel a gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyről van szó, és a gyermek Olaszországban rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel, a 2201/2003 rendelet 8. cikke alapján a jogvita elbírálása tekintetében kizárólag az olasz bíróság rendelkezik joghatósággal.

19. A felperes fellebbezést nyújtott be a Rayonen sad – Petrich 2014. november 10-i végzésével szemben.

20. Az Okrazhen sad⁵ – Blagoevgrad (blagoevgradi regionális bíróság) helybenhagyta a Rayonen sad végzését. A Rayonen sadhoz hasonlóan megállapította, hogy a gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyről van szó, és mivel a gyermek Olaszországban rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel, a 2201/2003 rendelet 8. cikke az olasz bíróságot jelöli ki. Az Okrazhen sad ezenkívül kifejtette, hogy nem jött létre megállapodás a joghatóságról az e rendelet 12. cikke (1) bekezdése b) pontja szerint, mivel nem az alperes, hanem az alperes bíróság által kirendelt, őt távollétében helyettesítő képviselője vett részt az eljárásban.

21. A felperes az Okrazhen sad végzésével szemben megsemmisítés iránti kérelmet terjesztett a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb bíróság) elé. A Varhoven kasatsionen sad szerint felmerül a 2201/2003 rendelet jogvitára való alkalmazhatóságának kérdése: a Varhoven kasatsionen sad felveti a kérdést, hogy a gyermek külföldre utazásának engedélyezése és az útlevél kiállítása az e rendelet 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében a szülői felelősség gyakorlásának körébe tartozik-e.

22. A Varhoven kasatsionen sad jelzi, hogy maga is két ellentmondásos végzést hozott, ezek közül az egyiket 2010. december 1-jén, ebben megállapította, hogy az SK – a szülők között a gyermek külföldre utazásával és az ehhez szükséges személyazonosító okmányok kiállításával kapcsolatos vita esetén a bírósághoz fordulás lehetőségét rögzítő – 127a. cikke alapján kezdeményezett jogvita nem tartozik a 2201/2003 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett szülői felelősség fogalmának körébe, és így nem tartozik e rendelet hatálya alá; a másik végzést 2014. január 9-én hozta, és abban azt állapította meg, hogy az ilyen jogvita a szülői felelősség fogalmának körébe tartozik.

23. A Varhoven kasatsionen sad szerint felmerül az a kérdés is, hogy megállapodás jön-e létre a joghatóságról a 2201/2003 rendelet 12. cikke (1) bekezdése b) pontjának megfelelően, ha az alperest – aki ugyan nem vitatta a bolgár bíróság joghatóságát – a bíróság által kirendelt képviselő képviselte.

5 — Az Okrazhen sad regionális bíróság.

24. A Varhoven kasatsionen sad ezért úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

- „1) A polgári bíróság jogszabályban biztosított azon lehetősége esetében, hogy eldöntsen egy olyan jogvitát, amelyben a szülők között gyermekük külföldre utazásával és személyazonosító okmányok kiállításával kapcsolatos nézeteltérés áll fenn, és amelyben az alkalmazandó anyagi jog a gyermek vonatkozásában e szülői jogok közös gyakorlását írja elő, olyan eljárásról van-e szó, amelynek tárgyát a 2201/2003 2. cikkének 7. pontjával összefüggésben értelmezett 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében »a szülői felelősség megállapítása, gyakorlása, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése« képezi, és amelyre alkalmazandó az említett rendelet 8. cikkének (1) bekezdése?
- 2) Megállapítható-e a szülői felelősségre vonatkozó polgári eljárásokban a joghatóság fennállása, ha a határozat a gyermeket érintő közigazgatási eljárás szempontjából jelentőséggel bíró jogi tény pótol, és az alkalmazandó jog szerint ezen eljárást egy adott tagállamban kell lefolytatni?
- 3) Abból kell-e kiindulni, hogy megállapodás jött létre a joghatóságról a 2201/2003 rendelet 12. cikke (1) bekezdése b) pontjának megfelelően, ha az ellenérdekű fél képviselője nem vitatta a bíróság joghatóságát, e képviselőt azonban nem meghatalmazták, hanem őt az ellenérdekű fél – e fél jogvitában való személyes vagy meghatalmazott képviselő útján megvalósuló részvételét szolgáló – értesítésének nehézsége miatt a bíróság rendelte ki?”

25. A kérdést előterjesztő bíróság kérte a Bíróságtól a Bíróság eljárási szabályzatának 107. cikke szerinti sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazását. A Bíróság 2015. május 20-án úgy határozott, hogy nem ad helyt e kérelemnek.

26. A Bíróság elnöke 2015. július 3-i végzésével⁶ úgy határozott, hogy a jelen ügy tekintetében a Bíróság eljárási szabályzata 105. cikkének (1) bekezdésében szereplő gyorsított eljárást alkalmaz.

27. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre vonatkozóan a spanyol kormány és az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett elő. A spanyol és a cseh kormányt, valamint a Bizottságot meghallgatták a 2015. szeptember 9-i tárgyaláson.

III – Értékelés

28. Együtt vizsgálendő első és második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság a 2201/2003 rendelet tárgyi hatályáról kérdezi a Bíróságot. Ezért az alábbiakban e rendeletnek a jelen ügyre való alkalmazhatóságával foglalkozom. Ezt követően rátérek az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés vizsgálatára, amely a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése szerinti, azon tagállam bíróságainak a szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóságában való megállapodás egyik feltételére vonatkozik, amely tagállamhoz a gyermeket szoros kötelék fűzi.

A – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésről

29. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné megtudni a Bíróságtól, hogy a gyermek külföldre utazásának engedélyezése és az ehhez szükséges útlevelel kérelmezése a 2201/2003 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja és 2. cikkének 7. pontja értelmében vett szülői felelősség fogalmának körébe tartozik-e. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az egyik szülő azon keresete, amellyel a bíróságtól a másik szülőnek a

⁶ — Ivanova Gogova végzés (C-215/15, EU:C:2015:466).

gyermek utazásához és részére útlevél kérelmezéséhez való hozzájárulásának pótlását kéri, a 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése szerinti polgári ügyek fogalma alá tartozik-e, még akkor is, ha a bíróság határozatát a nemzeti közigazgatási szerveknek a gyermek útlevelének kiállítása során figyelembe kell venniük.

30. A 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy e rendeletet „a bíróság jellegétől függetlenül az alábbiakkal kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni: [...] b) a szülői felelősség megállapítása, gyakorlása, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése”. Annak érdekében, hogy kövessem e rendelkezés szövegét, amely a rendelet hatályát először a polgári ügyekre, majd a szülői felelősségre hivatkozással határozza meg, az alábbiakban azt vizsgálom meg, hogy a gyermek külföldre utazásának engedélyezése és az ehhez szükséges útlevél kérelmezése a 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében „polgári ügynek” minősül-e, majd ezt követően ellenőrzöm azt, hogy az az e rendelet 2. cikkének 7. pontjában meghatározott „szülői felelősség” fogalma alá tartozik-e.

1. A 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése szerinti „polgári ügyek” fogalmáról

31. A 2201/2003 rendelet nem határozza meg a polgári ügyeket, sem a rendelet hatályára, illetve a rendeletben használt fogalmak meghatározására vonatkozó 1., illetve 2. cikkben, sem a preambulumbekendésekben. Az 1. cikk (3) bekezdésében csupán felsorolja azokat az ügyeket, amelyekre a rendelet nem alkalmazható, nevezetesen a származás megállapítására vagy vitatására, örökbefogadásra vonatkozó határozatokra, örökbefogadást előkészítő intézkedésekre vagy az örökbefogadás érvénytelenítésére, illetve visszavonására, a gyermek családi nevére és utóneveire, a nagykorúvá válásra, a tartási kötelezettségre, a célvagyonra (trust) és az öröklésre, és a gyermekek által elkövetett bűncselekmények eredményeként tett intézkedésekre.⁷

32. A 2201/2003 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének alapjául az 1968. szeptember 27-én aláírt, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló egyezmény⁸ (a továbbiakban: 1968. évi brüsszeli egyezmény) szolgált. Az 1968. évi brüsszeli egyezmény 1. cikkének első bekezdése ugyanis úgy rendelkezik, hogy az egyezményt „polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni a bíróság jellegére való tekintet nélkül”. A 2201/2003 rendelethez hasonlóan az 1968. évi brüsszeli egyezmény sem határozza meg a polgári és kereskedelmi ügy fogalmát, csupán negatív módon,⁹ az 1. cikkének második bekezdésében felsorolt kizárások által.¹⁰

7 — E tekintetben megjegyzem, hogy a tárgyi hatálynak a polgári ügyekre való hivatkozással történő meghatározását a szülői felelősséggel kapcsolatos szabályok terén a 2201/2003 rendelet vezette be. A polgári ügyek fogalma ugyanis nem szerepel 2201/2003 rendelettel hatályon kívül helyezett, a házassági ügyekben és a házastársaknak a közös gyermekekkel kapcsolatos szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. május 29-i 1347/2000/EK tanácsi rendeletben (HL L 160., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 209. o.). Nem szerepel a házassági ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján létrehozott, 1998. május 28-i egyezményben (HL 1998. C 221., 2. o.; a továbbiakban: Brüsszel II. egyezmény) sem, amelyet a tagállamok között az 1347/2000 rendelet váltott fel. Mind az 1347/2000 rendelet, mind a Brüsszel II. egyezmény úgy rendelkezik, hogy többek között a szülői felelősségre vonatkozó „polgári eljárásokra” kell alkalmazni, és rögzíti, hogy a valamely tagállamban hivatalosan elismert, bíróságon kívüli eljárások az ilyen eljárással egyenértékűnek minősülnek (lásd az 1347/2000 rendelet 1. cikkének (1) és (2) bekezdését és (9) preambulumbekendését, valamint a „Brüsszel II”-egyezmény 1. cikkét).

8 — HL 1972. L 299., 32. o.

9 — E tekintetben a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-én Brüsszelben aláírt egyezményről P. Jenard által készített jelentés (HL 1979. C 59., 1. o.; a továbbiakban: Jenard-jelentés) jelzi, hogy az ezen egyezményt megszővegező szakértői bizottság „nem pontosította, hogy mi értendő »polgári és kereskedelmi ügy« alatt, és nem is oldotta meg a minősítési problémát azon jog meghatározásával, amely alapján e kifejezés tartalmát értékelni kell. E tekintetben követte a fennálló egyezményekben alkalmazott megoldást” (9. o.).

10 — Az 1968. évi brüsszeli egyezmény 1. cikkének második bekezdése kizárja az egyezmény hatálya alól először is a természetes személyek személyi állapotát, jog- és cselekvőképességét, a házassági vagyoni jogot, a végrendeletet és az öröklést, másodsorban a csodeljárást, a kényszeregyezséget és a hasonló eljárásokat, harmadszor a szociális biztonságot, negyedszer a választottbíráskodást.

33. Kétségtelen, hogy – amint azt a Bíróság a C-ítéletben¹¹ megállapította – a 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése szerinti polgári ügyek fogalmát önállóan kell értelmezni, mivel csak így biztosítható e rendelet egységes alkalmazása, valamint, amint azt a cseh kormány a tárgyaláson megjegyezte, így garantálható az egyenlőség minden gyermek számára,¹² attól függetlenül, hogy az állampolgárságuk szerinti tagállamban rendelkeznek-e lakóhellyel vagy sem.

34. A jelen esetben a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott kereset arra irányul, hogy e bíróság pótolja az apának a gyermek utazásához és részére útlevel kérelmezéséhez való hozzájárulását. Márpedig az útlevel kiállítása közigazgatási aktus. Meg kell tehát vizsgálni, hogy az alapügybeli jogvita a polgári ügyek fogalma alá tartozik-e, amely esetben alkalmazható rá a 2201/2003 rendelet, vagy e jogvitát ki kell zárni e rendelet hatálya alól azzal az indokkal, hogy közigazgatási ügyre vonatkozik.

35. Véleményem szerint az alapügybeli jogvita a 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése szerinti polgári ügyek körébe tartozik az alábbiakban kifejtendő okokból.

36. Először is megállapítom, hogy ez a jogvita nem kapcsolódik egyik olyan tárgykörhöz sem, amelyet a 2201/2003 rendelet 1. cikkének (3) bekezdése a rendelet hatálya alól kizár.¹³

37. Másodszor, megjegyzem, hogy a 2201/2003 rendelet (10) preambulumbekzdése szerint a rendelet nem alkalmazható „az oktatást vagy az egészségügyet érintő általános jellegű közjogi intézkedésekre”.¹⁴ Ebből azt a következtetést vonom le, hogy alkalmazható az oktatást vagy az egészségügyet érintő általános jellegűektől eltérő közjogi intézkedésekre¹⁵.

38. Harmadszor, hangsúlyozom, hogy a 44/2001 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „[e] rendelet nem terjed ki különösen az adó-, vám- vagy közigazgatási ügyekre”¹⁶. Ezt a fenntartást 1978-ban, a Dán Királyságnak, Írországnak, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az 1968. évi brüsszeli egyezményhez való csatlakozásakor¹⁷ vezették be annak figyelembevételére érdekében, hogy az Egyesült Királyság és Írország alig ismerte az eredeti tagállamok jogrendszereiben bevett, a közjog és a magánjog közötti különbségtételt, és ezért pontosítani kellett,

11 — C-435/06, EU:C:2007:714, 46. pont.

12 — Lásd a 2201/2003 rendelet (5) preambulumbekzdését.

13 — Lásd a jelen indítvány 3. pontját.

14 — Megjegyzem, hogy a 2201/2003 rendelet (10) preambulumbekzdése megegyezik a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. október 19-i hágai egyezmény (HL 2008. L 151., 39. o.; a továbbiakban: 1996. évi hágai egyezmény) 4. cikkének h) pontjával. Az 1996. évi hágai egyezmény 4. cikkének h) pontja szerint az egyezmény nem alkalmazható „általános jellegű hatósági intézkedésekre oktatási és egészségügyi ügyekben”. E tekintetben az 1996. évi hágai egyezményről Paul Lagarde által készített részletező jelentés (elérhető a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia honlapján a következő címen: http://www.hcch.net/index_fr.php) pontosítja, hogy itt például az „iskolalátogatást vagy oltásokat előíró” intézkedésekről van szó.

15 — Lásd: C-ítélet (C-435/06, EU:C:2007:714, 52. pont) és A-ítélet (C-523/07, EU:C:2009:225, 28. pont).

16 — Kiemelés tőlem. Hozzáteszem, hogy a 44/2001 rendelet hatályon kívül helyező, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (átdolgozás) szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 351., 1. o.) 1. cikke (1) bekezdésének második mondata úgy rendelkezik, hogy a rendelet „nem terjed ki különösen az adó-, vám- vagy közigazgatási ügyekre, vagy az államnak a közhatalmi jogosítványai gyakorlása (*acta iure imperii*) során végrehajtott intézkedéseire vagy mulasztásaira vonatkozó felelősségre”. Az 1215/2012 rendelet itt egy, az alábbiakban tárgyalásra kerülő ítélkezési gyakorlatot vesz át.

17 — A Dán Királyságnak, Írországnak, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló Egyezményhez, valamint az Egyezménynek a Bíróság általi értelmezésére vonatkozó jegyzőkönyvhöz való csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-én kötött egyezmény (HL 1978. L 304., 1. o.). Lásd ezen egyezmény 3. cikkét.

hogymely ügyek nem minősülnek polgárinak.¹⁸ A 44/2001 rendelettel ellentétben a 2201/2003 rendelet 1. cikke nem rendelkezik úgy, hogy a rendelet nem alkalmazható a közigazgatási ügyekre. Márpedig a 2201/2003 rendelet 2003. november 27-i elfogadása később történt, mint a 44/2001 rendelet 2000. december 22-i elfogadása, és főleg később, mint a közigazgatási ügyekre vonatkozó fenntartás 1978-ban történt beiktatása az 1968. évi brüsszeli egyezménybe. Következésképpen, ha a jogalkotónak az lett volna a szándéka, hogy a közigazgatási ügyeket kizárja a 2201/2003 rendelet hatálya alól, véleményem szerint erről kifejezetten rendelkezett volna.

39. Negyedszer, még azt feltételezve is, hogy a 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a rendelet hatálya alól kizárja a közigazgatási ügyeket, e kizárás véleményem szerint nem vonatkozhatna minden közigazgatási ügyre: kizárólag a közhatalmi jogosítványok megnyilvánulásaira vonatkozna.

40. A 44/2001 rendeletet illetően¹⁹ ugyanis a Bíróság megállapította, hogy annak meghatározásához, hogy valamely jogvita a 44/2001 rendelet szerinti polgári ügyek körébe tartozik-e, a peres felek közötti jogviszony jellegét és a jogvita tárgyát kell megvizsgálni. A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy bár egyes olyan jogviták, amelyekben valamely hatóság áll szemben egy magánszeméllyel, e fogalom alá tartozhatnak, ez nem vonatkozik arra az esetre, amikor a hatóság közhatalmat gyakorol.²⁰

41. Márpedig számomra úgy tűnik, hogy a polgári ügyek 2201/2003 rendelet szerinti fogalma nem értelmezhető szigorúbban, mint a polgári ügy 44/2001 rendelet szerinti fogalma, mivel a 2201/2003 rendelet, a 44/2001 rendelettel ellentétben, nem rendelkezik kifejezetten a közigazgatási ügyek kizárásáról. Következésképpen, még feltételezve is, hogy a 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelet nem alkalmazható a közigazgatási ügyekre, ahhoz, hogy egy jogvita ne tartozzon a polgári ügyek fogalma alá, nem elegendő, hogy a jogvita keretében valamely hatóság álljon szemben egy magánszeméllyel: az is szükséges, hogy e hatóság korábban közhatalmat gyakoroljon.

18 — E tekintetben a Dán Királyságnak, Írországnak, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló Egyezményhez, valamint az Egyezménynek a Bíróság általi értelmezésére vonatkozó jegyzőkönyvhöz való csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-én kötött egyezményről Dr. P. Schlosser professzor által készített jelentés (HL 1979. C 59., 71. o.) pontosítja, hogy „[a] polgári és kereskedelmi ügyek, valamint a közjogi ügyek közötti különbségtétel az eredeti tagállamok jogrendszereiben jól ismert. E különbségtétel a fontos különbségek ellenére összességében hasonló kritériumok szerint történik [...]. Az egyezmény eredeti szövegének szerzői és a Jenard-jelentés ezért nem határozták meg a polgári és kereskedelmi ügyeket [...]. Azonban [...] az Egyesült Királyság és Írország gyakorlatilag nem ismerik [...] az eredeti tagállamok jogrendszereiben bevett *különbségtételt a közjog és a magánjog között* [...]. Az átültetéssel kapcsolatos problémákat ezért nem lehetett megoldani a minősítés elveire való egyszerű hivatkozással. A tárgyalások végső szakaszában hozott [LTU-]ítéletre [29/76, EU:C:1976:137, 3. pont] figyelemmel, amely az »alkalmazandó« nemzeti jogra nem hivatkozó értelmezés mellett foglal állást, a csoport az 1. cikk (1) bekezdésében mindössze rögzítette, hogy az adó-, vám- és [közigazgatási] ügyek az egyezmény értelmében nem minősülnek polgári vagy kereskedelmi ügyeknek” (23. pont).

19 — A Bíróságnak ritkán kellett a 2201/2003 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének értelmében vett polgári ügyek fogalmával foglalkoznia. A C-ítéletben (C-435/06, EU:C:2007:714, 51. pont), az A-ítéletben (C-523/07, EU:C:2009:225, 27. pont) és a C-ítéletben (C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, 60. pont) megállapította, hogy a 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése szerinti polgári ügyek fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az magában foglal akár olyan intézkedéseket is, amelyek valamely tagállam jogában a közjog hatálya alá tartoznak. Mindazonáltal mindhárom ítélet gyermek állami gondozásba vételéről szóló határozatra vonatkozott, akár egy önkormányzat szociális szolgáltatásainak nevelőszülőknél való elhelyezéséről szóló határozatáról (C-ítélet, C-435/06, EU:C:2007:714, és A-ítélet, C-523/07, EU:C:2009:225) vagy bentlakásos terápiás és nevelő intézményben való elhelyezéséről szóló bírósági határozatról (C-ítélet, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255) volt szó. Márpedig a 2201/2003 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének d) pontja kifejezetten rögzíti, hogy a rendelet alkalmazandó „a gyermek nevelőszülőknél való elhelyezés[ére] vagy intézményi gondozásba helyezés[ére]”. E három ítéletből tehát nem lehet azt a következtetést levonni, hogy a 2201/2003 rendelet jellegétől függetlenül minden közigazgatási ügyre alkalmazandó. Számomra ezért tűnik érdekesnek a 44/2001 rendelet szerinti polgári ügy fogalmára vonatkozó ítélkezési gyakorlat vizsgálata.

20 — LTU-ítélet (29/76, EU:C:1976:137, 4. pont); Rüffer-ítélet (814/79, EU:C:1980:291, 8. és 14. pont); Rich-ítélet (C-190/89, EU:C:1991:319, 26. pont); Sonntag-ítélet (C-172/91, EU:C:1993:144, 20. pont); Henkel-ítélet (C-167/00, EU:C:2002:555, 26. pont); Baten-ítélet (C-271/00, EU:C:2002:656, 29. és 30. pont); Préservatrice foncière TIARD ítélet (C-266/01, EU:C:2003:282, 21. és 22. pont); Frahuil-ítélet (C-265/02, EU:C:2004:77, 20. pont); Lechouritou és társai ítélet (C-292/05, EU:C:2007:102, 30. és 31. pont); Apostolides-ítélet (C-420/07, EU:C:2009:271, 42–44. pont); Realchemie Nederland ítélet (C-406/09, EU:C:2011:668, 39. pont); Sapir és társai ítélet (C-645/11, EU:C:2013:228, 32. és 33. pont); Sunico és társai ítélet (C-49/12, EU:C:2013:545, 33. és 34. pont); flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-302/13, EU:C:2014:2319, 26. és 30. pont).

42. Annak meghatározásához, hogy valamely jogvita a 44/2001 rendelet szerinti polgári ügyek körébe tartozik-e, amint azt már említettem, két kritériumot kell figyelembe venni: egyrészt a peres felek közötti jogviszony jellegét (ha e jogviszony tisztán magánjogi jellegű, a jogvita a polgári ügyek körébe tartozik), és másrészt a jogvita tárgyát (ha a jogvita tárgya nem a közhatalom valamely megnyilvánulása, akkor a polgári ügyek körébe tartozik).

43. Ami először is a felek közötti jogviszony jellegét illeti, a Bíróság ezt a felek – hatósági vagy magánszemély – minőségére, valamint a kereset alapjára és megindításának szabályaira tekintettel értékeli.²¹

44. Ily módon egy olyan jogvita, ahol mindkét fél magánszemély, szükségképpen tisztán magánjogi jogviszony. A Henkel-ítéletben a Bíróság úgy tekintette, hogy a polgári ügyek körébe tartozik valamely fogyasztói egyesület azon keresete, amely olyan intézkedés kibocsátására irányul, amely valamely kereskedő számára megtiltja a tisztességtelen feltételek használatát. A Bíróság többek között megjegyezte, hogy „az olyan fogyasztóvédelmi egyesület, mint [a szóban forgó], magánszervezeti jelleggel rendelkezik”²². Hasonlóképpen, a Frahuil-ítéletben a Bíróság megállapította, hogy a polgári ügyek körébe tartozik az a kereset, amellyel valamely vállalkozás, amely a vámhatósággal szemben kezességet vállalt a vámok valamely fuvarozó általi megfizetéséért, az importőrnek fizetett összegek visszatérítését követeli: a jogvita két magánjogi személy között állt fenn²³. A flyLAL-Lithuanian Airlines ítéletben a Bíróság megállapította, hogy a polgári ügyek körébe tartozik egy litván légitfuvarozó által egy lett repülőteret üzemeltető szervezettel és egy lett légitfuvarozóval szemben indított, a versenyjog állítólagos megsértésével okozott kár megtérítése iránti kereset. A Bíróság többek között megjegyezte, hogy noha a lett állam az alperesek többségi vagy kizárólagos részvényese, a jogvitában nem peres fél, és hogy a felperes a repülőterei létesítmények használatáért fizetett díjak túlzottan magas összegét kifogásolta, vagyis valamely, az alperesek által gazdasági szereplőként megvalósított, közhatalmi jogosítványok gyakorlásával nem járó cselekményt²⁴.

45. Ha a peres felek egyike hatóság, a jogvita pusztán e körülmény alapján nem kerül ki a 44/2001 rendelet hatálya alól: a rendelet hatálya alól csak akkor kerül ki, ha e hatóság a jogvita keretében közhatalmi jogosítványokat gyakorol. Így a Sunico és társai ítéletben a Bíróság megállapította, hogy valamely, a brit adóhatóság által indított adókövetelés behajtása iránti kereset a polgári ügyek körébe tartozik, mivel, noha a felperes hatóság, kizárólag a polgári jogi felelősségre vonatkozó brit jogszabályok alapján jár el.²⁵ Hasonlóképpen, a Sapir és társai ítéletben a Bíróság úgy határozott, hogy a nemzetiszocialista rendszer áldozatainak kárpótlása iránti, a Land Berlin ellen indított kereset a polgári ügyek körébe tartozik. A kereset ugyanis csak a kárpótlási igénnyel érintett ingatlanok tulajdonosaként irányult a Land Berlin ellen, és a Land Berlint azonos kárpótlási kötelezettség terhelte, mint egy magánszemély tulajdonost.²⁶

46. Ami másodszor a jogvita tárgyát illeti, a jogvita nem tartozik a polgári ügyek körébe, ha tárgya a közhatalom megnyilvánulása, vagyis a kereset közvetlenül valamely közhatalmi aktusból ered.²⁷

21 — Baten-ítélet (C-271/00, EU:C:2002:656, 31. pont); Préservatrice foncière TIARD ítélet (C-266/01, EU:C:2003:282, 23. pont); Frahuil-ítélet (C-265/02, EU:C:2004:77, 20. pont); Sapir és társai ítélet (C-645/11, EU:C:2013:228, 34. pont); Sunico és társai ítélet (C-49/12, EU:C:2013:545, 35. pont); Kokott főtanácsnok Sunico és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-49/12, EU:C:2013:231, 41. pont).

22 — C-167/00, EU:C:2002:555, 30. pont.

23 — C-265/02, EU:C:2004:77, 21. pont.

24 — C-302/13, EU:C:2014:2319, 28., 29. és 37. pont.

25 — C-49/12, EU:C:2013:545, 37–40. pont.

26 — C-645/11, EU:C:2013:228, 35. és 36. pont. Lásd még: Sonntag-ítélet (C-172/91, EU:C:1993:144, 22. pont); Baten-ítélet (C-271/00, EU:C:2002:656, 31–37. pont); Préservatrice foncière TIARD ítélet (C-266/01, EU:C:2003:282, 30–36. pont).

27 — Lásd: Kokott főtanácsnok Sunico és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-49/12, EU:C:2013:231, 46. pont): „[c]sak akkor nincs szó polgári és kereskedelmi ügyről, ha az érvényesített követelés a közhatalom gyakorlásából ered. E tekintetben azonban nem elegendő a közhatalom gyakorlásával való bármilyen összefüggés. Amint az a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kiderül, sokkal inkább az bír döntő jelentőséggel, hogy a követelést keletkeztető konkrét cselekmény közhatalmi jogosítványok gyakorlását jelenti”.

47. Így a Lechouritou és társai ítéletben a Bíróság úgy tekintette, hogy a közhatalom megnyilvánulása a tárgya annak a keresetnek, amelyet görög állampolgárok indítottak a német állammal szemben a német hadsereg katonái által 1943-ban a polgári lakosság sérelmére elkövetett mézszárlás folytán elszenvedett károk miatti kárpótlás iránt.²⁸ Ezzel szemben az Apostolides-ítéletben a Bíróság azt állapította meg, hogy nem a közhatalom megnyilvánulása a tárgya annak a keresetnek, amellyel egy magánszemély, aki egy ciprusi ingatlan tulajdonosa volt, amelyet a sziget török hadsereg általi 1974-es inváziójakor kénytelen volt elhagyni, azt követeli attól a magánszemélytől, aki ezt az ingatlant megszerezte, hogy haladéktalanul adja át neki az ingatlan birtokát.²⁹ Ha a Bíróság e két ítéletben ellentétes megoldást követett, ennek véleményem szerint az az oka, hogy a Lechouritou és társai ítéletben a kereset tárgyát a közhatalmi aktussal (a polgári lakosság lemészárlásával) közvetlenül okozott kár megtérítése képezte, míg az Apostolides-ítéletben a kereset tárgya egy közhatalmi aktus (a hadsereg általi invázió) nyomán megszerzett ingatlan birtoka volt, vagyis a kereset és a közhatalmi aktus között csak közvetett kapcsolat állt fenn.

48. A 44/2001 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése szerinti polgári ügyek fogalmára vonatkozó ítélkezési gyakorlatot – amint azt bemutattam³⁰ – át lehet ültetni a 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése szerinti polgári ügyek fogalmára.

49. A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban levő jogvita két magánszemély, mégpedig a gyermek szülei között áll fenn. Az anya nyilvánvalóan nem gyakorolhat az apával szemben semmilyen, az általános szabályoktól eltérő jogkört. A felek közötti jogviszony tehát tisztán magánjogi jellegű.

50. Ezenfelül hangsúlyozom, hogy az anya által indított kereset arra irányul, hogy a bíróság pótolja az apa hozzájárulását ahhoz, hogy a gyermek részére útlevélet állítsanak ki. A jogvitának nem a közhatalom valamely megnyilvánulása a tárgya, mivel a bíróságtól nem ezen útlevél kiállítását kéri, hanem az apa hozzájárulásának pótlását. A jogvita tárgyát a szülők közötti vita képezi, mivel az anya azt kívánja, hogy a gyermek látogassa meg családját Bulgáriában, az apa pedig ellenzi ezt, vagy legalábbis nem teszi meg az ehhez szükséges lépéseket. A jogvita tárgya tehát tisztán polgári jogi jellegű.

2. A 2201/2003 rendelet 2. cikkének 7. pontja szerinti „szülői felelősség” fogalmáról

51. A 2201/2003 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezik, hogy a szülői felelősség megállapításával, gyakorlásával, átruházásával, korlátozásával vagy megszüntetésével kapcsolatos polgári ügyek, amelyekre a rendelet alkalmazandó, többek között a láthatási jogra vonatkoznak. A láthatási jogot a 2201/2003 rendelet 2. cikkének 10. pontja úgy határozza meg, hogy az különösen a gyermek szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre korlátozott időre való elvitelének joga.

52. Márpedig az, ha a gyermeket nyaralni viszik a családjával, beleértve azt az esetet is, ha valamely másik tagállamba viszik (mivel a 2. cikk 10. pontja egyszerűen arról beszél, hogy „szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre”), és ennek érdekében útlevél iránti kérelmet terjesztenek elő, véleményem szerint tökéletesen megfelel a láthatási jog meghatározásának.

53. A kérdést előterjesztő bíróságnak ezért azt a választ kell adni, hogy az egyik szülő azon keresete, amellyel a bíróságtól a másik szülőnek a gyermek utazásához és útlevél kérelmezéséhez való hozzájárulásának pótlását kéri, a 2201/2003 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja, valamint 2. cikkének 7. és 10. pontja szerinti, a szülői felelősséggel kapcsolatos polgári ügyek körébe tartozik.

28 — C-292/05, EU:C:2007:102, 37. és 38. pont. Lásd még: LTU-ítélet (29/76, EU:C:1976:137, 4. pont).

29 — C-420/07, EU:C:2009:271, 45. pont.

30 — Lásd a jelen indítvány 41. pontját.

B – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdéstről

54. Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy úgy tekinthető-e, hogy a távol maradó fél a 2201/2003 rendelet 12. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében a bíróság joghatóságát elfogadta, ha a felet a bíróság által kirendelt képviselő képviseli, és e képviselő nem vitatja a bíróság joghatóságát.

55. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés vizsgálata előtt szeretnék bizonyos pontosításokat megfogalmazni a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekre vonatkozó joghatóság 2201/2003 rendelet által előírt elosztását illetően.

56. A 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben azon tagállam bíróságait ruházza fel joghatósággal, ahol a gyermek a bírósághoz fordulás időpontjában szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. Ugyanakkor e rendelet 8. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „[a]z (1) bekezdést [többek között] a [...] 12. cikk[re] figyelemmel kell alkalmazni”. A 12. cikk (1) bekezdése a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben azon tagállam bíróságainak joghatóságáról rendelkezik, amely a 3. cikk³¹ alapján joghatósággal rendelkezik a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelem esetében,³² míg a 12. cikk (3) bekezdése a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben megállapítja azon tagállam bíróságainak joghatóságát, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi, különösen akkor, ha a gyermek az adott tagállam állampolgára.

57. Azon tagállam bíróságainak joghatósága, amely a házasság felbontása iránti kérelem esetében joghatósággal rendelkezik, illetve azon tagállam bíróságainak joghatósága, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi – amely joghatóságokról a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (1), illetve (3) bekezdése rendelkezik –, tehát a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságainak joghatóságával párhuzamos joghatóság.³³

58. Véleményem szerint ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak hasznos választ lehessen adni, a harmadik kérdést át kell fogalmazni³⁴ oly módon, hogy azt a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése, nem pedig e rendelkezés (1) bekezdése alapján kelljen vizsgálni. Az alábbiakban kifejtem, hogy miért szükséges ez az átfogalmazás, mielőtt magát a kérdést megvizsgálom, vagyis azt, hogy úgy tekinthető-e, hogy a távol maradó fél, akit a bíróság által kirendelt olyan képviselő képvisel, aki nem vitatja a bíróság joghatóságát, e bíróság joghatóságát tehát a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése értelmében elfogadta.

31 — A 2201/2003 rendelet 3. cikke a házasság felbontásával, különválással vagy a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos ügyekben fennálló általános joghatóságra vonatkozik.

32 — Az egyszerűség érdekében a továbbiakban a házasság felbontása iránti kérelemre vagy a házasság felbontása iránti eljárásra fogok hivatkozni, azzal, hogy e kifejezések úgy értendők, mint a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelem, illetve a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti eljárás.

33 — E tekintetben lásd: Gallant, E. „Règlement Bruxelles II bis (matières matrimoniales et responsabilité parentale)”, 138. bekezdés, in: *Répertoire Dalloz de droit international*; Corneloup, S. „Les règles de compétence relatives à la responsabilité parentale”, 8. és 11. bekezdés, in: *Le nouveau droit communautaire du divorce et de la responsabilité parentale*, Dalloz, 2005; és Joubert, N. „Autorité parentale – Conflits de juridictions”, 31. bekezdés, *Jurisclasseur Droit international*, 549 – 20. füzet.

34 — Abcur-itélet (C-544/13 és C-545/13, EU:C:2015:481, 33. pont).

1. A 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének alkalmazhatóságáról

59. A 2201/2003 rendelet 12. cikkének (1) bekezdése véleményem szerint nem alkalmazható a jelen ügyre. E rendelkezés ugyanis, amint azt bemutattam, a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben azon tagállam bíróságainak joghatóságáról rendelkezik, amely a 3. cikk alapján joghatósággal rendelkezik a házasság felbontása iránti kérelem esetében. Márpedig az előzetes döntéshozatal iránti kérelem pusztán azt rögzíti, hogy V. I. Gogova és I. D. Iliev együtt éltek, ami arra enged következtetni, hogy soha nem voltak házасok. Következésképpen ez a rendelkezés az alapügybeli jogvitára nem alkalmazható.

60. Ezzel szemben a bolgár bíróságok joghatóságát vizsgálni kell a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdésére figyelemmel, amely végeredményben ugyanazt a feltételt írja elő, mint a 12. cikk (1) bekezdése, nevezetesen az eljáró bíróság joghatóságának elfogadását. Ez a rendelkezés rögzíti, hogy valamely tagállam bíróságai „joghatósággal rendelkeznek a szülői felelősséggel kapcsolatban az (1) bekezdésben említett eljárásoktól eltérő eljárások esetében”, amennyiben először is, a gyermeket szoros kötelék fűzi az említett tagállamhoz, „különösen ha [...] a gyermek az adott tagállam állampolgára”, és másodsor, az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta e bíróságok joghatóságát, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja.³⁵ Márpedig az ügy irataiból kitűnik, hogy a gyermek bolgár állampolgársággal rendelkezik: a joghatóságban való megállapodásnak a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésében előírt első feltétele teljesül.

61. Hozzáteszem, hogy a Bíróság az L-ítéletben megállapította, hogy a szülői felelősség terén a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdésében előírt, joghatóságban való megállapodás alkalmazható anélkül, hogy az e területre vonatkozó eljárás kapcsolódna az azon bíróság előtt folyamatban lévő más eljáráshoz, amelynek javára a joghatóságban meg kívánnak állapodni.³⁶ Nem bír tehát jelentőséggel, hogy a bolgár bíróságok előtt nincs folyamatban a házasság felbontása iránti kérelem: ez a körülmény nem akadályozza a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének alkalmazhatóságát.³⁷

62. Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés releváns marad. A 2201/2003 rendelet 12. cikkének (1) és (3) bekezdése ugyanis azonos feltételhez köti a joghatóságban való megállapodást: „a házastársak és a szülői felelősség gyakorlóit” (az (1) bekezdés) vagy „az eljárás valamennyi részes fele” (a (3) bekezdés) részéről e joghatóság kifejezetten vagy más egyértelmű módon történő elfogadásához. Ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak hasznos választ lehessen adni, elegendő az (1) bekezdés helyett a (3) bekezdésre tekintettel vizsgálni azt a kérdést, hogy úgy tekinthető-e, hogy a távol maradó fél, akit a bíróság által kirendelt olyan képviselő képvisel, aki nem vitatja a bíróság joghatóságát, e bíróság joghatóságát elfogadta.

2. A joghatóság kifejezett vagy egyértelmű elfogadásáról

63. Véleményem szerint pusztán amiatt, hogy az eljáró bíróság, mivel nem tudta az eljárást megindító iratot a távol maradó alperes részére kézbesíteni, részére a képvisellete érdekében hivatalból képviselőt rendelt ki, és e képviselő érdemi védekezést terjesztett elő anélkül, hogy a bíróság joghatóságának hiányára hivatkozott volna, nem lehet úgy tekinteni, hogy a távol maradó alperes az eljáró bíróság joghatóságát a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontja értelmében elfogadta.

35 — Megjegyzem, hogy a felek arra való lehetősége, hogy azon tagállam bíróságaihoz forduljanak, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi, nem létezett sem az 1347/2000 rendeletben, sem az 1996. évi hágai egyezményben: azt a 2201/2003 rendelet vezette be.

36 — C-656/13, EU:C:2014:2364, 45. pont.

37 — Mielőtt a Bíróság az előző lábjegyzetben hivatkozott L-ítéletben e kérdésről határozott volna, az a kérdés, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésében szereplő megállapodás a joghatóságról alkalmazható-e a szóban forgó bíróság előtt folyamatban levő eljárás hiányában, nem nélkülözte a vitákat. Lásd e tekintetben: Gallant, E. *Responsabilité parentale et protection des enfants en droit international privé*, Defrénois, 2004, 226. bekezdés. Lásd még: Corneloup, S. „Les règles de compétence relatives à la responsabilité parentale”, 39. lábjegyzet, in: *Le nouveau droit communautaire du divorce et de la responsabilité parentale*, Dalloz, 2005.

a) A felek szabad választásáról, amely a joghatóságban való megállapodás alapjául szolgál

64. Megjegyzem, hogy az uniós jogalkotó szándéka arra irányult, hogy lehetővé tegye a felek számára azon tagállam megválasztását, amelynek bíróságai joghatósággal fognak rendelkezni arra, hogy a szülői felelősségről határozzanak. A 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése ugyanis lehetővé teszi számukra, hogy eltérjenek a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságainak joghatóságától azon tagállam bíróságainak joghatósága javára, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi. Az uniós jogalkotó szándéka tehát az volt, hogy előtérbe helyezze a felek autonómiáját azáltal, hogy választási lehetőséget kínál nekik, amely kétségkívül ahhoz a feltételhez kötött, hogy a gyermeket szoros kötelék fűzze ahhoz a tagállamhoz, amelynek bíróságait választják,³⁸ azonban mégis választási lehetőség. Ez derül ki a Bizottság által előterjesztett rendeletjavaslat indokolásából, amely szerint a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének „célja, hogy előmozdítsa a felek közötti megállapodást, még ha csak az eljáró bíróságot illetően is, ugyanakkor bizonyos mozgásteret is biztosítva a szülői felelősség gyakorlóinak számára”³⁹.

65. Márpedig, ha az eljáró bíróság joghatósága a felek akaratán alapul, fontos meggyőződni arról, hogy a két fél valóban hozzájárult e joghatósághoz.⁴⁰ A jogalkotó szándéka, vagyis a felek autonómiájának előtérbe helyezése az eljáró bíróság joghatóságának „kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon” történő elfogadásának szigorú értelmezése mellett szól.⁴¹

66. Hangsúlyozom, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontja úgy rendelkezik, hogy a felek által választott tagállam bíróságai joghatóságának „a gyermek érdekeit legjobban [kell] szolgál[nia]”. Számomra úgy tűnik, hogy ez a pontosítás a gyermek mindenek felett álló érdekének a 2201/2003 rendelettel kialakított joghatósági rendszerben betöltött központi jellegére tekintettel⁴² az eljáró bíróság számára az arra vonatkozó tényleges kötelezettségként értendő, hogy meggyőződjön arról, hogy a felek autonómiájukat nem a gyermek mindenek felett álló érdekének hátrányára gyakorolták.⁴³ Az ilyen kötelezettség megerősíti azt, hogy szigorúan kell értelmezni az eljáró bíróságok joghatóságának 12. cikk (3) bekezdése alapján történő elfogadását.

67. Márpedig véleményem szerint azon az alapon, hogy a bíróság által kirendelt képviselő nem vitatta a bíróság joghatóságát, annak megállapítása, hogy az alperes elfogadta a bolgár bíróságok joghatóságát, noha az eljárást megindító iratot nem lehetett neki kézbesíteni, nem felel meg annak a követelménynek, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontjában előírt elfogadásra vonatkozó feltételt szigorúan kell értelmezni.

38 — Lásd erről a kérdésről: Gallant, E. *Responsabilité parentale et protection des enfants en droit international privé*, Defrénois, 2004, 227. bekezdés.

39 — A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000 rendelet hatályon kívül helyezéséről és a tartással kapcsolatos kérdések tekintetében a 44/2001 rendelet módosításáról szóló tanácsi rendeletre vonatkozó javaslat, indoklás (COM(2002) 222 végleges/2).

40 — Annál is inkább, mivel a nemzetközi magánjog családjogi ágában ritka a felek akaratán alapuló mechanizmus. E kérdésről lásd: Pataut, É. „Article 12”, 45. bekezdés, in: *European Commentaries on Private International Law – Brussels II Regulation*, szerkesztette: Magnus, U. és Mankowski, P., Sellier European Law Publishers, 2012.

41 — A szigorú értelmezés melletti érveléshez lásd: E.-ítélet (C-436/13, EU:C:2014:2246, 48. pont): „mivel az említett 12. cikk (3) bekezdése annak a lehetővé tételére irányul, hogy a szülői felelősség jogosultjai közös megállapodás alapján, és bizonyos egyéb feltételek mellett olyan bírósághoz forduljanak szülői felelősségre vonatkozó kérdésekben, amelyek tekintetében az főszabály szerint nem rendelkezne joghatósággal, nem vélelmezhető, hogy e megállapodás továbbra is, valamennyi esetben fennáll a megindított eljárás befejezését követően, vagy a későbbiekben esetlegesen felmerülő egyéb kérdések tekintetében”.

42 — Lásd a 2201/2003 rendelet (12) preambulumbekzdését, amely rögzíti, hogy az „[e]zen rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető érdekeinek figyelembevételével [helyesen: [a] szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság vonatkozásában e rendeletben megállapított szabályokat a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével] alakítják ki, különösen a fizikai közelség alapján”. Lásd még a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdését, amely lehetőséget biztosít az e rendelet alapján joghatósággal rendelkező tagállami bíróságoknak arra, hogy lemondjanak joghatóságukról egy olyan tagállam bírósága javára, amelyhez a gyermeket „szoros [helyesen: különös] kötelék” fűzi, „és ha ez a gyermek alapvető érdekének [helyesen: mindenek felett álló érdekének] megfelel”. Lásd végül: L.-ítélet (C-656/13, EU:C:2014:2364, 49. pont); és Bot főtanácsnok A-ügyre vonatkozó indítványa (C-184/14, EU:C:2015:244, 13. lábjegyzet).

43 — Lásd: E.-ítélet (C-436/13, EU:C:2014:2246, 47. pont): „ha a szülői felelősség jogosultjai valamely bírósághoz fordulnak a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése alapján, a gyermek mindenek felett álló érdeke kizárólag úgy védhető, ha a bíróság minden egyes esetben megvizsgálja, hogy a kívánt joghatóságra vonatkozó megállapodás összhangban van-e ezzel a mindenek felett álló érdekekkel”.

68. Csak csodálkozni tudok azon, hogy a bolgár bíróság az alperes részére képviselőt rendelt ki, noha az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy az apa két–három hetente találkozik lányával. Megállapítom, hogy a GPK 47. cikkének (4) bekezdése⁴⁴ szerint, amennyiben az eljáró bíróság megállapítja, hogy az alperes nem lakik a közölt címen, úgy „arra kötelezi a felperest, hogy [...] szolgáltatson információt” az alperes címéről. Legalábbis furcsának tűnik nekem, hogy az anya rendszeresen az apára bízta a gyermeket, de nem tudja az apa címét. Megjegyzem, hogy a 2201/2003 rendelet 18. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a bíróság az eljárást felfüggeszti, amíg meg nem bizonyosodik arról, hogy az alperes átvette az eljárást megindító iratot, illetve „az ehhez szükséges minden intézkedés megtörtént”⁴⁵.

69. Nehezen tudom elképzelni, hogy úgy tekinthető, hogy az alperes valamely tagállam bíróságainak joghatóságát elfogadta, ha még az ellene indított eljárás létezéséről sem bír tudomással.⁴⁶ Ugyanígy kétkem, hogy egy az eljáró bíróság által kirendelt képviselő érvényesen elfogadhatná a bíróság joghatóságát, mivel semmilyen kapcsolatban nem áll az alperessel, és így nem bír tudomással az eljáró bíróság joghatóságának értékelését lehetővé tevő körülményekről.⁴⁷

b) A védelemhez való jog és a felperes hatékony jogorvoslathoz való joga közötti megfelelő egyensúlyról

70. Megjegyzem, hogy a 44/2001 rendelet 24. cikkének első mondatát értelmezve, amely rögzíti, hogy „[e] rendelet egyéb rendelkezései alapján fennálló joghatóságtól eltekintve, valamely tagállamnak az a bírósága rendelkezik joghatósággal, amely előtt az alperes perbe bocsátkozik”, a Bíróság a nemrégiben hozott A-ítéletben megállapította, hogy az osztrák bíróság által az alperes távollétében kirendelt ügygondnok perbebocsátkozása nem minősül az alperes e 24. cikk értelmében vett perbebocsátkozásának, vagyis nem alapozza meg az eljáró bíróság joghatóságát.⁴⁸

71. A 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdését véleményem szerint ugyanúgy kell értelmezni, mint a 44/2001 rendelet 24. cikkének első mondatát.

72. Egyrésztől ugyanis a 44/2001 rendelet 24. cikkének első mondata, a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdéséhez hasonlóan, a felek tudatos döntésén alapuló joghatóságról rendelkezik.⁴⁹

73. Másrésztől az A-ítéletben a Bíróság a felperesnek az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkében biztosított hatékony jogorvoslathoz való jogára figyelemmel mérlegelte a védelemhez való jogot.⁵⁰ A Bíróság megjegyezte, hogy kétségtelen, hogy az alperes lakóhelye ismeretlen volt, ami megakadályozta a felpereseket abban, hogy megállapítsák a joghatósággal rendelkező bíróságot, és gyakorolják a hatékony jogorvoslathoz való jogukat. A Bíróság mindazonáltal érvelését annak hangsúlyozásával folytatta, hogy ha az ügygondnok perbebocsátkozását az alperes 44/2001 rendelet 24. cikke első mondata szerinti perbebocsátkozásának kellene tekinteni, úgy az alperes már nem minősülne mulasztó félnek. Nem minősülne mulasztó félnek e rendelet 24. cikke értelmében, de ugyanúgy a rendelet 34. cikkének 2. pontja értelmében sem, amely rögzíti, hogy a határozat nem ismerhető el, amennyiben

44 — Lásd a jelen indítvány 12. pontját.

45 — Lásd analógia útján: G-ítélet (C-292/10, EU:C:2012:142, 53–55. pont).

46 — Lásd e tekintetben: Hendrikman és Feyen ítélet (C-78/95, EU:C:1996:380, 18. pont): „az olyan alperes, aki nem tud a vele szemben indított eljárásról, és akinek képviseletében a határozathozatal helye szerinti bíróság előtt egy általa meg nem hatalmazott ügyvéd jár el, teljes mértékben képtelen a védekezésre”.

47 — Lásd: A-ítélet (C-112/13, EU:C:2014:2195), amelyre az alábbiakban még visszatérek, különösen az 55. pont: „a távol lévő alperes, akinek nincs tudomása a vele szemben indított eljárásról, valamint a távol lévő alperes ügygondnokának kirendelése nem adhatja meg ezen ügygondnok számára az összes szükséges információt az eljáró bíróság joghatóságának értékeléséhez, és nem teszi számára lehetővé, hogy ezt a joghatóságot hatékonyan vitassa, vagy hogy azt megalapozottan elfogadja”.

48 — C-112/13, EU:C:2014:2195, 61. pont.

49 — Ugyanott 54. pont, amelyben a Bíróság megjegyzi, hogy „a 44/2001 rendelet 24. cikkének első mondata szerinti, joghatóságról való hallgatóságos megállapodás az eljárás feleinek e joghatóságra vonatkozó tudatos döntésén alapul”. Igaz, hogy a 44/2001 rendelet 24. cikke szerinti joghatóság kizárólag a felek döntésén alapul, míg a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése szerinti joghatóság nem csupán a felek döntésén, hanem a gyermeket azon tagállamhoz fűző szoros köteléken is alapul, amelynek a bíróságait választották.

50 — Uo., 58. pont.

az eljárást megindító iratot nem kézbesítették az alperes részére. Következésképpen az alperes nem hivatkozhatna a 34. cikk 2. pontjára a határozat elismerésének vitatása érdekében. A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a 44/2001 rendelet 24. cikkének ilyen értelmezése nem minősíthető úgy, hogy megfelelő egyensúlyt teremt a felperes hatékony jogorvoslathoz való joga és a védelemhez való jog között.⁵¹

74. Márpedig megállapítom, hogy a jelen esetben azon tagállam bíróságainak a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdése szerinti joghatósága, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi, a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságainak az e rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti joghatóságával párhuzamos joghatóság. Következésképpen a jelen esetben, amennyiben a bolgár bíróságok megállapítanák joghatóságuk hiányát azon az alapon, hogy az apa nem fogadta el joghatóságukat, az anya az olasz bíróságokhoz fordulhatna: nem kerülne sor az igazságszolgáltatás megtagadására.

75. Ezenfelül hangsúlyozom, hogy amennyiben a bolgár bíróságok megállapítanák, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése alapján joghatósággal rendelkeznek, az apa ez ellen nem tudna jogorvoslással élni.

76. A 2201/2003 rendelet 41. cikkének (1) bekezdése ugyanis úgy rendelkezik, hogy a valamely tagállamban meghozott határozatot, amennyiben azt az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban igazolták, egy másik tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánításának szükségessége és az elismerése megtagadásának lehetősége nélkül elismerik és végrehajjták. Márpedig a 41. cikk (2) bekezdésének a) pontja értelmében ezen igazolás kibocsátásának egyik feltétele, hogy az alperes részére kézbesítsék az eljárást megindító iratot. Ugyanakkor, amennyiben úgy tekintendő, hogy az alperes a bolgár bíróságok joghatóságát a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontja értelmében elfogadta, ez azt jelenti, hogy nem minősül mulasztó félnek: nem tekinthető tehát mulasztó félnek e rendelet 41. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében. Következésképpen, ha úgy kellene tekinteni, hogy a bolgár bíróságok a 12. cikk (3) bekezdése alapján joghatósággal rendelkeznek, e bíróságok kiállítanák a határozat Olaszországban történő elismerését és végrehajtását lehetővé tevő igazolást.

77. Ha ez lenne a helyzet, az apa nem kifogásolhatná a bolgár bíróságok határozatának végrehajtását. Egyrészt a 2201/2003 rendelet 43. cikkének (2) bekezdése rögzíti, hogy az igazolás kibocsátásával szemben jogorvoslatnak nincs helye. Másrészt e rendelet 41. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban igazolt határozat elismerése nem tagadható meg.⁵²

78. Következésképpen, ha úgy kellene tekinteni, hogy az apa a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontja értelmében elfogadta a bolgár bíróságok joghatóságát, az véleményem szerint a védelemhez való jog aránytalan sérelmét jelentené.

79. Nem vonható le semmilyen, e következtetés ellen szóló érv a Hypoteční banka ítéletből, amelyben a Bíróság megállapította, hogy a 44/2001 rendelettel nem ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés, amely lehetővé teszi, hogy az ismeretlen helyen tartózkodó személlyel szemben az eljáró bíróság által kirendelt ügygondok igénybevételével eljárást folytassanak.⁵³ Ugyanis, amint azt a Bíróság az A-ítéletben kifejezetten hangsúlyozta, míg a Hypoteční banka ítéletben az alperes e 34. cikk 2. pontja alapján kifogásolhatta az ítélet elismerését, az A-ítéletben ez a lehetőség hiányzott. E 34. cikk 2. pontjára való

51 — A-ítélet (C-112/13, EU:C:2014:2195, 60. pont): „[a]zonban [a 44/2001] rendelet 34. cikkének 2. pontja alapján fennálló e jogorvoslati lehetőség azt feltételezi [...], hogy az alperes mulaszt, és hogy a távol lévő alperes ügygondnoka által végzett perbeli cselekmények nem egyenértékűek a távol lévő alperes ugyanezen rendelet szerinti perbeocsátkozásával. Ellenben a jelen esetben a [nemzeti jog] szerint a távol lévő alperes ügygondnoka perbeli cselekményeinek az a hatása, hogy A-t úgy kell tekinteni, mint aki a nemzeti szabályozás értelmében perbe bocsátkozott az eljáró bíróság előtt”. Lásd még: Bot főtanácsnok A-ügyre vonatkozó indítványa (C-112/13, EU:C:2014:207, 50. pont): „az alperes, vagyis A., már nem vitathatja az osztrák bíróságok joghatóságát, amennyiben úgy tekintjük, hogy az ügygondnok a 44/2001 rendelet 24. cikke értelmében perbe bocsátkozik”.

52 — Lásd: Aguirre Zarraga ítélet (C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, 56. pont).

53 — C-327/10, EU:C:2011:745, 48–55. pont.

hivatkozás ugyanis „azt feltételezi [...], hogy az alperes mulaszt, és hogy a távol lévő alperes ügygondnoka által végzett perbeli cselekmények nem egyenértékűek a távol lévő alperes [44/2001] rendelet szerinti perbebecsátkozásával”⁵⁴. Márpedig, amennyiben az eljáró bíróság e rendelet 24. cikke alapján rendelkezik joghatósággal, az alperes nem minősül mulasztó félnek.

IV – Véggövetkeztetések

80. Mindezen megfontolások alapján azt javaslom, hogy a Bíróság a Varhoven kasatsionen sad által feltett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

- „1) Az egyik szülő azon keresete, amellyel a bíróságtól a másik szülőnek a gyermek külföldre utazásához és az ehhez szükséges útlevel kérelmezéséhez való hozzájárulásának pótlását kéri, a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja, valamint 2. cikkének 7. és 10. pontja szerinti, a szülői felelősség gyakorlásával kapcsolatos polgári ügyek fogalma alá tartozik.
- 2) Pusztán amiatt, hogy az eljáró bíróság, mivel nem tudta az eljárást megindító iratot a távolmaradó alperes részére kézbesíteni, részére hivatalból képviselőt rendelt ki, és e képviselő érdemi védekezést terjesztett elő anélkül, hogy a bíróság joghatóságának hiányára hivatkozott volna, nem lehet úgy tekinteni, hogy a távolmaradó alperes az eljáró bíróság joghatóságát a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontja értelmében egyértelmű módon elfogadta.”

54 — C-112/13, EU:C:2014:2195, 60. pont.